

ODNOS SPC PREMA ZAPADU

Православни антиглобалисти

Сломом комунизма теже је било постати хришћанин, а лакше псеудохришћански идеолог, сматра др Клаус Бухенау

Сви православни антиглобалисти имају исту причу. Нови светски поредак је завера смишљена у Америци како би се срушиле православне земље, а циљ је стварање безличног и бездушног. Овакво размишљање др Клаус Бухенау данас среће код верника у готово свим православним црквама. Па, како додаје, ни Српска православна црква није у томе изузетак.

Овај немачки историчар који проучава однос СПЦ према Западу као систему вредности, сматра да се улазак Србије у европске интеграције не може зауставити, али да је успорен. Узроци међусобног неповерења леже у ратовима почетком деведесетих година прошлог века, санкцијама, НАТО бомбардовању, али и у односу међународне заједнице према Космету.

– Многим овдашњим критичарима Запада православље је главни аргумент зашто Срби не могу да се интегришу у Европу. СПЦ је институција која ужива највеће поверење и зато је важно какав став она има према демократији и поштовању људских права – каже Бухенау, професор на Слободном универзитету у Берлину.

На прилично добром српском језику Бухенау истиче да је свестан да се бави осетљивом темом и да његова запажања неће у српској јавности увек наићи на одобравање. Овај млади историчар и слависта, ожењен Рускињом, с којом има две кћерке, обе крштене у Руској православној цркви, додаје да се однос СПЦ према Западу проучава не да би оправдао или теретио српску страну, већ да би допринео бољем схватању онога што се дешава на Балкану.

Утицај „јустиноваца“

– Однос епископа СПЦ према Западу у последњих 15 година никада није био јединствен. Повратак Цркве у друштво на велика врата крајем осамдесетих година прошлог века био је праћен антизападњаштвом. Углавном су антизападњаштво као идеологију заступали професори Богословског факултета, такозвани ђаци Јустина Поповића, који су имали велики утицај на младе. Они су данас епископи и више немају јединствено мишљење. Тако, владика бачки Иринеј ужива на Западу велики углед, епископ Артемије је постао дипломата, али има и јерарха који су остали на антизападним позицијама – запажање је Бухенауа.

Иако у мањини, „јустиновци“ су били најгласнији у време ратова у Хрватској и Босни, тако да су епископи умерене оријентације били потиснути. Бухенау сматра да је патријарх Павле често био у дилеми кога од епископа да послуша. Сукоби ове две струје у српској цркви ослабили су завршетком ратова на простору бивше Југославије. Падом Милошевића у Србији се активирала омладинска десница преко организација као што је „Образ“. За своје деловање они су тражили покровитеље у појединим епископима СПЦ.

– Данас је та омладинска десница слаба и раздробљена. Нема чак ни свој централни часопис, а владике које је подржавају више немају јак утицај у епископату СПЦ – сматра овај историчар. – Србија данас после свега што је прошла, ипак, није антизападно оријентисана.

Можда грађани демократију и поштовање људских права још схватају уско као право већине, односно право своје нације. Али тога има – додаје овај истраживач – и код других народа на Балкану, па и у самој Европској унији.

Бухенау разликује критику која се из Србије упућује Западу због политике која се води према овом региону од антизападњаштва као идеологије:

– Разумем Србе када су љуте на међународну заједницу, јер их не штити на Косову и Метохији и не ради ништа да се српске избеглице врате у покрајину.

Богомољачки покрет

Бухенау је, на основу проучавања по нашим архивама, закључио да се православно антизападњаштво као идеологија појавило тек после Првог светског рата. Нелагода према Западу или Европи постојала је још у време Светог Саве, али је више била емотивна. Свестан да ће можда повредити осећања верника, Клаус Бухенау истиче да се тек деловањем владике Николаја жичкога и Јустина Поповића између два светска рата антизападњаштво формирало у идеологију.

– Снажан утицај на српску теологију извршили су руски словенофили који су писали о „Западу као царству палог човека”. На појаву антизападњаштва у то време утицај је имала секуларизација, али и конкуренција с Католичком црквом у тадашњој заједничкој држави Краљевини Југославији – објашњава Бухенау.

Успон антизападне струје у СПЦ између два рата за овог историчара имао је и своју позитивну страну. Богомољачки покрет је омогућио и успон православних богословија, али и описмењавање народа како би читањем духовних порука могао да одоли разним јересима, али и комунистичкој идеологији. У СФРЈ комунистички режим је стварао интелектуалце без икакве верске подлоге, одрасле у ауторитарној породици, али и друштву. За њих је Запад по узору на партизанске филмове био „природан” непријатељ. Кад је комунизам пропао ови интелектуалци су, како запажа Бухенау, уточиште нашли у цркви. – Али тешко је било постати прави хришћанин, а лако псеудохришћански идеолог којем православље служи да лакше означи своје непријатеље. Тако бивши комуниста који никада није читао Маркса постаје слаб хришћанин, јер у религији тражи идеологију. Зато ће се прозападна и антизападна струја још дуго „свађати” у српском друштву – закључује Клаус Бухенау.

Миленко Пешић

Фото Д. Јевремовић

preuzeto sa <http://www.politika.co.yu/cyr/tekst.asp-t=27396&r=40.htm>